

Afrikaans A: literature – Standard level – Paper 1
Afrikaans A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Afrikáans A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Monday 9 November 2015 (afternoon)
Lundi 9 novembre 2015 (après-midi)
Lunes 9 de noviembre de 2015 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Skryf 'n gerigte literêre analise van slegs **een** passasie. In jou antwoord moet jy beide die voorsiene rigtinggewende vrae aanspreek.

1.

Attie

Ons was op skool vir 'n ruk maats, ek en Attie, al het my ma nie juis daarvan gehou nie. Attie-hulle was anders as ons. Hulle was nie NG¹ nie. Hulle het in die groen asbeshuis naby die slagpale gewoon en hulle honde in 'n ou Rambler Hornet se wieldoppe in die kaal voortuin kos gegee.

5 Een keer – net een keer – het my ma ingestem dat ek by hulle kan oorslaap.

Dit was 'n Vrydag en ons het die hele aand op hul sitkamer mat gelê en *Ruiter in Swart*-boekies² lees. Attie se ma het in 'n japon op die stoep gesit en rook. Oor die radiogram het Slim Whitman³ gejodel. Later het die telefoon gelui.

10 Attie se ma het in 'n tam stem gaan antwoord, geluister, gesug en die foon neergesit. Toe het sy voor ons kom staan en vir Attie gesê: “As jy wil, kan jy jou pa gaan haal. Ek gaan beslis nie weer nie.”

Hoe oud was ek en Attie toe? Twaalf? Dertien?

Ons het in 4de Straat afgestap, verby die dorpswembad. Dit was al laat. Taki se kafee was al toe en by die polisiestasie het Sersant in die aanklagkantoor gesit, verlep onder sy pet.

15 Daar was net twee karre voor die hotel: Attie-hulle se Rambler en die kroegman oom Riempies se Bluebird.

Attie het aan die kroeg se toe deur geklop en oom Riempies het kom oopmaak. Dit was die eerste keer dat ek 'n kroeg van binne gesien het. In die hoek het Attie se pa met sy kop op sy arms gesit; 'n skraal man met 'n Vitalis⁴-blink kuif. Voor hom 'n halfvol glas gestaan.

20 “Julle manne kan mos kar bestuur,” het oom Riempies gesê en die Rambler se sleutels vir Attie gegee.

Oom Riempies het ons gehelp om Attie se pa op sy wiegende bene te kry, by die deur uit.

Attie het niks gesê nie.

25 Ek moes hom help om sy pa die sypaadjie af te kry. Hy het sy pa aan die arm om die Rambler gelei, onder die straatlig deur, tot agter by die kattedak. Attie se pa het eers na my en toe na Attie gekyk maar dit het nie gelyk asof hy ons sien nie. Attie het die Rambler se kattedak oopgemaak. Sy pa het iets gemompel maar Attie het hom net so gedruk tot hy op die kattedak se rand gesit het. Hy het sy pa se bene gelig en hom sydelings tot in die kattedak laat kantel.

30 Toe het hy die kattedak toegemaak.

Ek het voor langs Attie ingeklim. Hy kon skaars oor die Rambler se stuurwiel sien. Ons het huis toe gery, stadig verby die stasie waar die laataandtreine ge-shunt het, met Attie se pa in die kattedak en die een of ander simpel Abba⁵-liedjie oor die radio.

Attie se ma het agter haar sigaretkooltjie op die stoep gewag.

35 Attie het die Rambler voor die garage parkeer. Hy het nie die kattedak oopgemaak nie.

Hy het reguit na sy ma toe gestap, sy skouers regop, en die Rambler se sleutels vir haar gegee en gesê: “As jy jou man wil hê, gaan maak hom oop.”

D P B Snyman, *Uit die binneland* (2005)

-
- ¹ NG: 'n lidmaat van die Nederduitse Gereformeerde Kerk
² *Ruiter in Swart*-boekies: 'n reeks foto-verhale wat gewild in die 1960's was
³ Slim Whitman: 'n Amerikaanse country-sanger van die 1960's
⁴ Vitalis: 'n haarstilleerjel wat gewild in die 1960's was
⁵ Abba: 'n baie gewilde Sweedse popgroep van die 1970's

- (a) Op watter maniere gebruik die skrywer agtergrond en karakterbeelding om die hoofemas in hierdie verhaal te ontgin?
- (b) Bespreek patos en verlies in hierdie verhaal en hoe die skrywer te werk gaan om dit uit te beeld.

2.

In die baai

- Dit was lank gelede.
Ons loop in Kaalvoetstraat,
ek en jy.
Die klippies steek skerp onder ons kaal voete;
5 ons loop eina-eina.
Ons lag vir die name van die huise
en sommer net oor ons jonk en bly is.
Kan-ni-kla-ni, Laatnag, Vrolikheid,
Woelwaters, Rus-my-siel.
10 Die wind waai my los hare teen jou wang.
Dit kielie.
Ons lag saam met die branders.
Jy byt 'n string hare tussen jou tande vas.
Vrolikheid, Woelwaters, Laatnag.
- 15 Laasweek het ek alleen
langs Kaalvoetstraat gestap,
eina-eina,
verby Uitspan en Laatnag
tot by Kan-ni-kla-ni,
20 Rus-my-siel.

Hester Heese, *Die Afrikaanse poësie in 'n duisend en enkele gedigte* (1999)

- (a) Bespreek taalgebruik en beeldspraak in hierdie gedig.
- (b) Op watter maniere word herinneringe en die verlede in hierdie gedig opgeroep?